Народна банка на Република Северна Македонија
Дирекција за статистика

Скопје, 29 декември 2022 година

Соопштение за печатот

Позначајни промени кај надворешниот долг, надворешните побарувања и меѓународната инвестициска позиција: трет квартал 2022 година

На крајот на третиот квартал од 2022 година, **нето надворешниот долг** изнесува 3.905 милиони евра и забележа квартално намалување за 51 милион евра. Притоа, намалувањето на нето надворешниот долг во третиот квартал произлегува од намалувањето на јавниот нето-долг за 187 милиони евра, во услови на зголемен приватен нето-долг за 136 милиони евра. Кварталната промена на нето надворешниот долг е одраз на поголемото квартално зголемување на побарувањата во однос на зголемувањето на обврските. Имено, **бруто надворешниот долг**, на крајот на третото тримесечје, изнесува 11.077 милиони евра и забележа квартално зголемување од 724 милиони евра, додека **бруто надворешните побарувања** забележаа зголемување од 775 милиони евра и изнесуваат 7.172 милиона евра.

Надворешна задолженост и меѓународна инвестициска позиција на Република Северна Македонија

	31.12.2021		30.06.2022		30.09.2022		квартална промена			промена во однос на крај на претходна година		
	мил. евра	% БДП	мил. евра	% БДП	мил. евра	% БДП	мил. евра	%	п.п.	мил. евра	%	п.п.
Бруто надворешен долг	**9,576.6**	**81.9**	**10,353.8**	**74.2**	**11,077.3**	**79.4**	**723.5**	**7.0**	**5.2**	**1,500.7**	**15.7**	**-2.5**
Бруто надворешен долг без репо	***9,440.9***	***80.8***	***9,841.9***	***70.6***	***10,367.4***	***74.3***	***525.5***	***5.3***	***3.8***	***926.5***	***9.8***	***-6.4***
Долгорочен долг	7,410.7	63.4	7,257.7	52.0	7,587.3	54.4	329.6	4.5	2.4	176.7	2.4	-9.0
Краткорочен долг	2,166.0	18.5	3,096.1	22.2	3,490.0	25.0	393.9	12.7	2.8	1,324.0	61.1	6.5
Краткорочен долг без репо	*2,030.2*	*17.4*	*2,584.2*	*18.5*	*2,780.0*	*19.9*	*195.9*	*7.6*	*1.4*	*749.9*	*36.9*	*2.6*
Јавен долг	4,802.0	41.1	4,883.6	35.0	5,344.0	38.3	460.4	9.4	3.3	542.1	11.3	-2.8
Јавен долг без репо	*4,666.2*	*39.9*	*4,371.7*	*31.4*	*4,634.1*	*33.2*	*262.4*	*6.0*	*1.9*	*-32.1*	*-0.7*	*-6.7*
Приватен долг	4,774.6	40.8	5,470.2	39.2	5,733.3	41.1	263.1	4.8	1.9	958.7	20.1	0.3
Бруто надворешни побарувања	**5,915.2**	**50.6**	**6,397.6**	**45.9**	**7,172.1**	**51.4**	**774.5**	**12.1**	**5.6**	**1,256.8**	**21.2**	**0.8**
Бруто надворешни побарувања без обратни репо	***5,880.7***	***50.3***	***5,966.7***	***42.8***	***6,731.6***	***48.3***	***764.9***	***12.8***	***5.5***	***850.9***	***14.5***	***-2.0***
Нето надворешен долг	**3,661.4**	**31.3**	**3,956.3**	**28.4**	**3,905.3**	**28.0**	**-51.0**	**-1.3**	**-0.4**	**243.9**	**6.7**	**-3.3**
Нето надворешен долг без репо	***3,560.2***	***30.5***	***3,875.2***	***27.8***	***3,635.8***	***26.1***	***-239.4***	***-6.2***	***-1.7***	***75.6***	***2.1***	***-4.4***
МИП, нето	**-7,244.9**	**-62.0**	**-7,772.0**	**-55.7**	**-7,851.1**	**-56.3**	**-79.1**	**1.0**	**-0.6**	**-606.2**	**8.4**	**5.7**

*/ Податокот за бруто домашниот производ (БДП) за 2021 година е претходен податок (извор: Државен завод за статистика, соопштение „Бруто домашен производ, трето тримесечје од 2022 година" од 2.12.2022 година). Податокот за 2022 година е проекција на НБРСМ (октомври, 2022 година).

Извор: НБРСМ, ДЗС.

Негативната **нето меѓународна инвестициска позиција**[1], на крајот на септември 2022 година, изнесува 7.851 милион евра, или 56,3% од проектираниот БДП[2] за 2022 година. Од

[1] Меѓународната инвестициска позиција (МИП) претставува статистички извештај којшто ги прикажува состојбите на надворешните финансиски средства и финансиски обврски на Република Северна Македонија на определен датум, т.е. побарувањата од и обврските кон нерезидентите врз основа на финансиски инструменти. Притоа, негативната нето меѓународна инвестициска позиција значи дека финансиските обврски ги надминуваат финансиските побарувања од нерезидентите.

[2] Податокот за БДП за 2022 година е проекција на НБРСМ (октомври, 2022).

овој износ, најголемиот дел, или 84%, се нето-обврски врз основа на директни инвестиции, од кои 73% се врз основа на сопственички капитал.

Бруто надворешен долг

На крајот на септември од 2022 година, бруто надворешниот долг изнесува 11.077 милиони евра (или 79,4% од проектираниот БДП) и бележи квартално зголемување од 724 милиони евра (или за 7%). Доколку од долгот се исклучи ефектот од специфичните активности за управување со девизните резерви на централната банка[3], бруто-долгот бележи квартално зголемување од 526 милиони евра. Оваа квартална промена е резултат на зголемениот приватен долг (за 263 милиони евра) и зголемениот јавен долг (за 262 милиона евра). Кварталното зголемување на приватниот надворешен долг е резултат на зголемениот долг на капитално поврзаните субјекти (за 217 милиони евра) и небанкарскиот приватен сектор (за 89 милиони евра), при намалени обврски на приватните банки (за 43 милиони евра). Растот на јавниот надворешен долг се должи на зголемувањето на долгот на секторот „држава“ за 232 милиона евра, во најголем дел како резултат на издавањето должнички хартии од вредност на меѓународниот пазар на капитал (250 милиони евра), зголемениот долг на јавните банки и јавните претпријатија (за 19 милиони евра) и на централната банка (за 12 милиони евра).

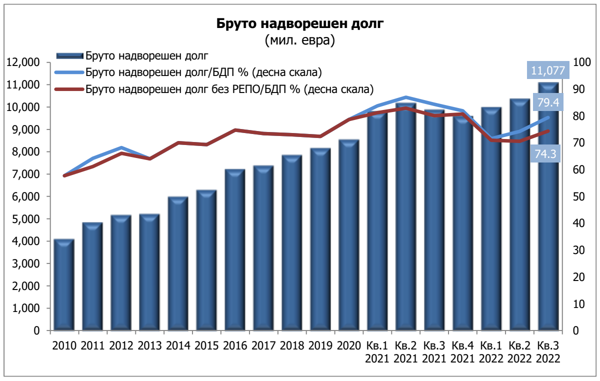

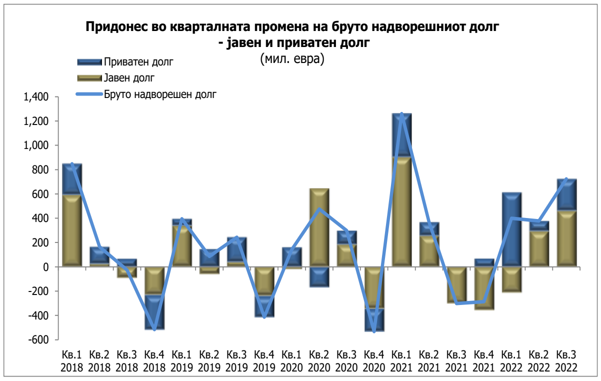

Извор: НБРСМ, ДЗС.

Во споредба со крајот на 2021 година, бруто надворешниот долг е повисок за 1.501 милион евра, или за 15,7%. Со исклучен ефект од специфичните активности за управување со девизните резерви на централната банка, бруто надворешниот долг е зголемен за 927 милиони евра. Остварениот раст е резултат на зголемениот приватен долг (за 959 милиони

[3] Специфичните активности за управување со девизните резерви на централната банка се однесуваат на репо-договорите и други операции поврзани со управувањето со девизните резерви. При случувањето на овие трансакции се создаваат обврски (класифицирани под категоријата „заеми“) коишто придонесуваат за зголемување на нивото на бруто-долгот. Во исто време, при случувањето на овие трансакции во обратна насока, создадените побарувања придонесуваат за зголемување на бруто-побарувањата. Гледано во целина, овие трансакции имаат неутрален ефект на нето-основа доколку се случуваат истовремено во ист износ. Доколку случените трансакции не се со идентичен износ во двете насоки, тие имаат ефект на бруто и нето надворешниот долг и бруто-побарувањата.

евра), во услови на намален јавен надворешен долг (за 32 милиона евра). Растот на приватниот долг произлегува од зголемените обврски на капитално поврзаните субјекти (за 621 милион евра), небанкарскиот приватен сектор (за 224 милиони евра) и приватните банки (за 114 милиони евра). Падот на јавниот долг е резултат на намалените обврски на секторот „држава“ (за 123 милиони евра), во услови на зголемени обврски на јавните банки и јавните претпријатија (за 73 милиони евра) и на централната банка (за 17 милиони евра).

Бруто надворешни побарувања

Бруто надворешните побарувања, на крајот на третиот квартал од 2022 година, изнесуваат 7.172 милиона евра (или 51,4% од проектираниот БДП) и забележаа квартално зголемување од 775 милиони евра (или за 12,1%). Доколку се исклучи ефектот од специфичните активности на централната банка поврзани со управувањето со девизните резерви, бруто надворешните побарувања се зголемени за 765 милиони евра и изнесуваат 6.732 милиона евра. Оваа квартална промена е резултат на зголемените јавни побарувања за 638 милиони евра и зголемените приватни побарувања за 127 милиони евра. Кварталниот раст на надворешните побарувања кај јавниот сектор се должи на зголемените побарувања на централната банка. Растот на приватните побарувања е резултат на зголемените побарувања на капитално поврзаните субјекти (за 162 милиона евра), во услови на намалени побарувања на депозитните институции (за 25 милиони евра) и на останатите сектори (за 10 милиони евра).

Извор: НБРСМ, ДЗС.

Во споредба со крајот на претходната година, бруто надворешните побарувања се повисоки за 1.257 милиони евра. Без ефектот од специфичните активности за управување со девизните резерви на централната банка, бруто надворешните побарувања се зголемени за 851 милион евра, и тоа како резултат на зголемените приватни побарувања (за 767 милиони евра) и јавни побарувања (за 85 милиони евра). Растот на приватните побарувања

произлегува од зголемените побарувања на капитално поврзаните субјекти (за 541 милион евра) и останатите сектори (за 245 милиони евра), при пад на побарувањата на депозитните институции (за 19 милиони евра).

Нето надворешен долг

На 30.9.2022 година, нето надворешниот долг изнесува 3.905 милиони евра (или 28% од проектираниот БДП). Нето надворешниот долг на земјата, во третиот квартал од 2022 година, е намален за 51 милион евра, или за 1,3%. Од аспект на структурата, приватниот нето-долг и натаму има поголемо учество во вкупниот нето-долг со 61%.

Во однос на крајот на 2021 година, нето надворешниот долг е зголемен за 244 милиони евра (или 6,7%), при зголемување на нето приватниот долг (за 192 милиона евра) и на нето јавниот долг (за 52 милиона евра).

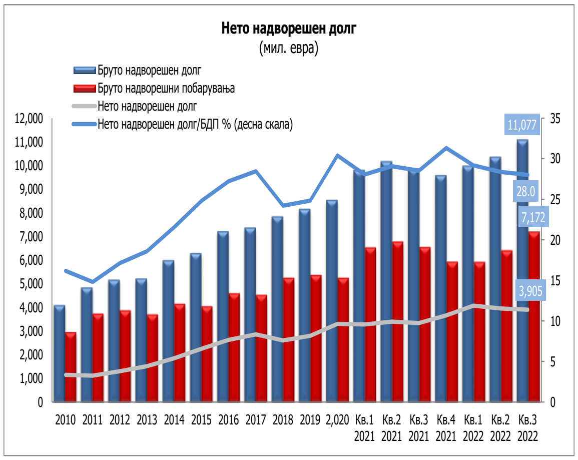

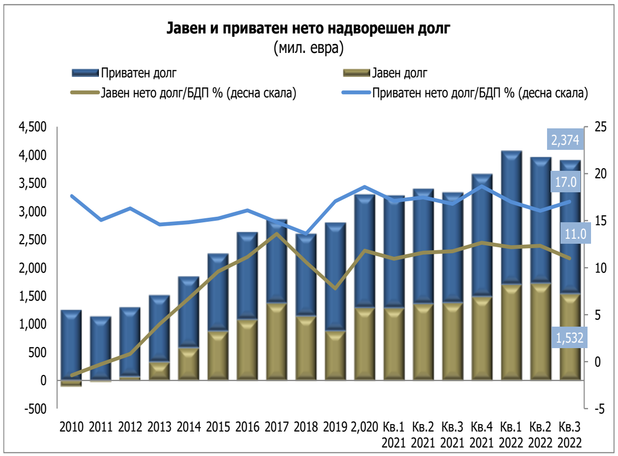

Извор: НБРСМ, ДЗС.

Меѓународна инвестициска позиција, нето

Во текот на третиот квартал од 2022 година, негативната нето меѓународна инвестициска позиција (МИП) е зголемена за 79 милиони евра и изнесува 7.851 милион евра, што претставува 56,3% од проектираниот БДП за 2022 година.

Кварталното зголемување на негативната МИП, нето, произлегува од посилното зголемување на обврските (за 862 милиона евра) во однос на зголемувањето на средствата (за 783 милиони евра). Гледано по инструменти, нето-обврските врз основа на сопственички инструменти бележат зголемување за 130 милиони евра, додека нето-обврските врз основа на должнички инструменти се намалени за 51 милион евра.

Во споредба со крајот на 2021 година, негативната МИП, нето, е зголемена за 606 милиони евра, како резултат на растот на нето-обврските врз основа на сопственичките инструменти (за 362 милиона евра) и должнички инструменти (за 244 милиони евра).

Меѓународна инвестициска позиција на Република Северна Македонија

(во милиони евра)

МИП, по инструменти	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Кв.1 2021	Кв.2 2021	Кв.3 2021	Кв.4 2021	Кв.1 2022	Кв.2 2022	Кв.3 2022
Меѓународна инвестициска позиција, нето	**-5,082.7**	**-5,576.0**	**-5,822.5**	**-6,039.5**	**-6,458.4**	**-6,900.6**	**-6,898.2**	**-7,012.8**	**-6,974.4**	**-7,244.9**	**-7,723.4**	**-7,772.0**	**-7,851.1**
Средства	**4,571.9**	**5,171.3**	**5,157.3**	**5,913.6**	**6,163.8**	**6,172.5**	**7,477.9**	**7,773.2**	**7,555.2**	**7,041.4**	**7,065.3**	**7,533.4**	**8,316.5**
Директни инвестиции	655.0	811.9	967.6	896.2	936.8	784.3	1,078.6	1,077.6	1,181.2	915.5	1,304.9	1,305.4	1,469.1
Портфолио инвестиции	212.6	255.2	300.2	321.2	406.1	470.9	513.3	548.2	561.7	650.0	626.7	611.4	617.4
Финансиски деривати (освен резервите) и опции на вработените за купување акции	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Останат сопственички капитал	1.0	1.2	2.8	2.9	4.4	4.5	4.9	5.3	5.6	6.0	6.0	2.7	3.1
Валути и депозити	615.4	627.3	635.5	694.0	580.0	562.9	524.3	522.5	540.7	657.6	648.3	684.5	670.3
Заеми	67.1	52.1	56.1	74.5	79.1	87.3	391.8	490.8	521.9	125.9	95.9	520.4	522.1
Шеми за осигурителни, пензиски и стандардизирани гаранции	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Трговски кредити и аванси	757.4	809.6	858.8	1,057.2	894.4	902.3	1,025.6	1,097.4	1,052.7	1,042.3	1,110.4	1,292.4	1,280.2
Останати сметки за наплата	1.7	0.5	0.1	0.5	0.3	0.4	0.3	0.3	0.6	0.9	0.5	0.5	0.5
Девизни резерви	2,261.8	2,613.4	2,336.3	2,867.1	3,262.6	3,359.9	3,939.2	4,031.1	3,690.7	3,643.3	3,272.5	3,116.1	3,753.8
Обврски	**9,654.6**	**10,747.3**	**10,979.8**	**11,953.0**	**12,622.2**	**13,073.1**	**14,376.1**	**14,785.9**	**14,529.6**	**14,286.3**	**14,788.7**	**15,305.5**	**16,167.7**
Директни инвестиции	4,951.3	5,392.2	5,598.1	6,141.3	6,580.0	6,537.1	6,797.7	6,944.4	7,029.6	7,089.2	7,588.4	7,736.7	8,091.4
Портфолио инвестиции	848.8	1,362.2	1,476.3	1,813.2	1,730.7	2,103.8	2,699.3	2,707.4	2,222.6	2,159.2	2,014.5	1,820.3	2,037.9
Финансиски деривати (освен резервите) и опции на вработените за купување акции	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Останат сопственички капитал	4.3	6.0	2.3	4.2	4.0	5.0	4.5	3.9	3.3	2.7	3.0	3.3	3.4
Валути и депозити	148.5	174.2	195.2	206.2	254.2	253.3	272.8	271.0	226.2	297.3	442.8	484.9	467.6
Заеми	2,961.7	3,014.7	2,872.0	2,883.4	3,100.9	3,267.2	3,597.9	3,831.9	3,857.8	3,580.3	3,502.2	3,987.6	4,222.6
Шеми за осигурителни, пензиски и стандардизирани гаранции	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Трговски кредити и аванси	656.7	714.6	757.7	824.8	871.1	827.8	924.7	948.6	948.1	910.3	989.2	1,019.8	1,080.4
Останати сметки за плаќање	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Специјални права на влечење (нето-создавање обврски)	83.2	83.2	78.2	79.8	81.3	77.4	79.2	78.7	241.9	247.3	248.6	252.8	264.5

Извор: НБРСМ.

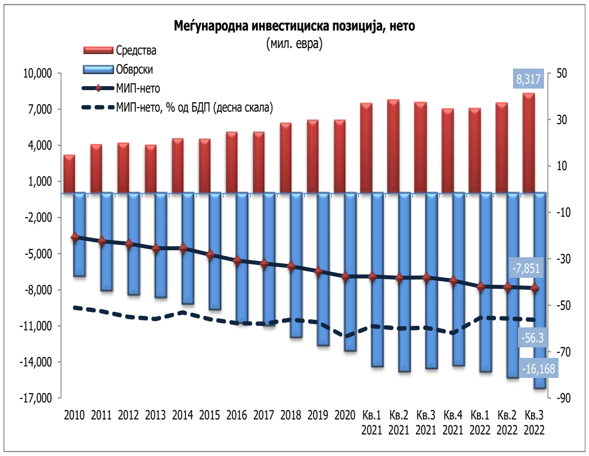

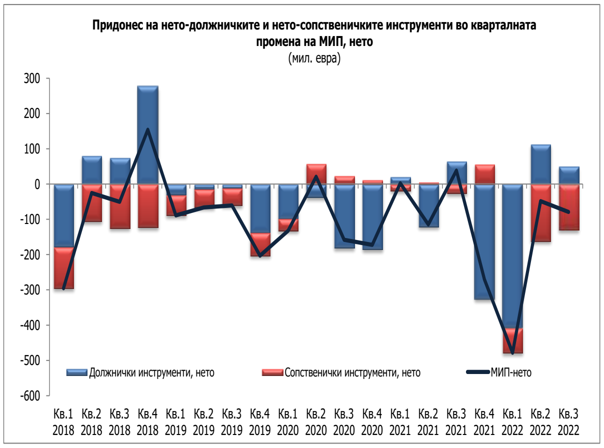

Извор: НБРСМ, ДЗС.

Ревизии на податоци

Податоците за бруто надворешниот долг и побарувањата во ова соопштение содржат редовни ревизии на податоците за периодот јануари – јуни 2022 година. Промените кај бруто надворешниот долг и побарувањата произлегуваат од подобриот опфат на податоците кај трговските кредити и аванси, заемите и останатите обврски. Од аспект на

насоката на промените, во двата квартала на 2022 година, ревизијата на податоците доведе до намалување на бруто надворешниот долг (за 17,5 и 25,2 милиони евра, соодветно) и зголемување на бруто надворешните побарувања (за 2,4 и 6,7 милиони евра, соодветно).

Истовремено, овие промени се одразија и кај нето надворешниот долг и кај МИП, нето. Исто така, со ревизијата на МИП, покрај должничките инструменти, се направени и усогласувања кај сопственичките инструменти коишто збирно доведоа до пониска негативна МИП, нето, за 5,9 милиони евра во првиот и повисока негативна МИП, нето, за 1,7 милиони евра во вториот квартал.

Придружни информации

Временски серии податоци – годишни и квартални податоци за бруто надворешниот долг и бруто надворешните побарувања:
http://nbrm.mk/nadvoresen_dolg.nspx

Временски серии податоци – годишни и квартални податоци за меѓународната инвестициска позиција:
http://nbrm.mk/megunarodna_investiciska_pozicija.nspx

Методолошки појаснувања за бруто надворешниот долг и побарувања:
http://nbrm.mk/content/statistika/ND/metodologija/Metodologija_nadvoresen_dolg_5_2_2018.pdf

Методолошки појаснувања за меѓународната инвестициска позиција:
http://nbrm.mk/content/statistika/mip/metodologija/Metodologija_MIP_BPM6_9_10_2018.pdf

Следни објавувања: Календар на објавување на податоците:
http://nbrm.mk/content/statistika/kalendar/Kalendar_na_objavuvanje_podatoci.pdf

Квартален бруто надворешен долг, бруто надворешни побарувања и меѓународна инвестициска позиција: 31 март 2023 година (референтен пресек заклучно со декември 2022 година).

За новинарски прашања, ве молиме контактирајте со лицата од Кабинетот на гувернерот.

За подетални информации во врска со објавените статистички податоци, побарајте нè на: contact.statistika@nbrm.mk или на телефонскиот број 02 3215 181 локал 103 (или 110/108).